

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА МОРСКО ДЕЛО И РИБАРСТВО

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО,
ХРАНИТЕ И ГОРИТЕ

ПРОГРАМА ЗА
МОРСКО ДЕЛО И
РИБАРСТВО

Приложение X

Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.

МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА КОМПЕНСАЦИИТЕ ПО МЯРКА 2.5. „АКВАКУЛТУРИ, ОСИГУРЯВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ УСЛУГИ“

Чрез прилагането на мярка 2.5 „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“ ще се подпомогне насърчаването на производството на аквакултури, осигуряващи високо равнище на опазване на околната среда, на здравето на животните и хуманното отношение към тях, както и на общественото здраве и безопасност. Плащанията на компенсации по нея е част от Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г. и следват основните изисквания, залегнали в чл. 54 от Регламент № (ЕО) 508/2014.

Основната цел на мярката е да се компенсират допълнителните разходи и/или пропуснатите ползи при отглеждането на аквакултури, осигуряващи екологични услуги.

За изчисление на конкретните нива на подпомагане по мярката в България е използван подход, оценяващ пропуснатите ползи и направените допълнителни разходи за бенефициентите, поемащи ангажимент при отглеждането на аквакултури, осигуряващи екологични услуги. Изчисленията вземат под внимание и насоките на Европейската комисия в документ GUIDANCE 2014/5 CALCULATION OF ADDITIONAL COSTS AND INCOME FOREGONE VERSION 3 – 2 March 2015.

Изчисляване на годишната загуба на приходи след определянето на зоните по Натура 2000, съгласно чл. 54, параграф 1, буква а) от Регламент № (ЕО) 508/2014.

Компенсации по мярка 2.5 „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“ съгласно чл. 54, параграф 1, буква а) от Регламент № (ЕО) 508/2014 се изплащат на бенефициенти, които използват методи за отглеждане на аквакултура, съвместими с конкретните потребности на околната среда и подлежащи на специфични изисквания за управление в резултат от определянето на зоните по „Натура 2000“ в съответствие с директиви 92/43/ЕО и 2009/147/ЕО. В резултат на прилагането на тези методи те търпят загуба на приходи от продукцията си. Прилагането на система за компенсации за стопанствата в зони по НАТУРА 2000 също зависи от плановите за управление на защитените територии.

След извършени проучвания сред производителите на аквакултура и по данни предоставени от екологични организации е установено, че най-големи щети на

фермите за аквакултура нанасят птиците, които обитават тези обекти. Страната ни е част от пътя на птиците „Виа Понтика“, което обуславя техния голям брой в определени периоди на годината и струпването им на територията на водоемите, включително и на местата, на които се отглеждат аквакултури.

По данни, предоставени от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания към Българската академия на науките, най-многобройна е популацията на малкия корморан, достигаща от 7 000 до 13 000 птици, основно в района на Бургаските езера. Дневната консумация е 200 гр. риба на ден. Този вид е застрашен и попада в Червената книга на Република България.

Критично застрашен вид е къдроглавият пеликан. В района на Бургаските езера зимуват средно 753 птици. В периода между 10 август и 30 октомври там са установени среден брой 208 мигриращи птици. Дневната консумация на този вид е 1 123 гр. риба на ден.

Розовият пеликан също защитен вид и е включен в Червената книга на Република България. В района на Бургаските езера зимуват средно 90 птици. В периода между 10 август и 30 октомври там са установени среден брой 21 000 мигриращи птици. Дневната консумация на този вид е 1 200 гр. риба на ден.

Сивата чапла е включена в Червената книга на Република България. Оценките на гнездовата численост варира, като средно се наблюдават 500-700 двойки. Този вид не се храни само с риба, но нанася щети на аквакултурните ферми по местата, които обичайно обитава – Дунавско и Черноморско крайбрежие, Предбалкана и долините на по-големите реки.

Другият вид с популация 7 000 птици на територията на цялата страна е големият корморан. Този вид не попада в Червената книга на Република България. Дневната консумация на този вид е 500 гр. риба на ден.

Предполага се, че в резултат на прилагането на акваекологични мерки ще се увеличи популацията на птици, като това би довело до увеличена консумация на риба от тях.

Пропуснатият доход е изразен като загуба от хищничество. Изчислението на щетите се основава на вредите от посочените по-горе видове. Увреждането от други видове или теоретичната стойност на екосистемните услуги е пренебрегнато. С оглед да се избегне прекалено сложен модел са направени някои опростявания.

Изчисляване на годишната загуба на приходи след определянето на зоните по Натура 2000, съгласно чл. 54, параграф 1, буква а) от Регламент № (ЕО) 508/2014.

Изчисляване на годишната загуба на приходи след определянето на зоните по Натура 2000, съгласно чл.54, параграф 1, буква в) от Регламент № (ЕО) 508/2014		
Показател	Мерна единица	Начин на изчисление/начин на получаване на информация
Популации на Голям корморан и Малък корморан, Сива чапла, Розов и Къдроглав пеликан в България	21 698 броя	По данни на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания: 7 000 броя - Голям корморан 13 000 броя – Малък корморан 1400 броя - Сива чапла 208 броя - Къдроглав пеликан 90 броя - Розов пеликан
Оперативна зона на рибарници	15 993 ha	Данните са предоставени от ИАРА
Плътност на видовете във водоемите	1.35 птици/ha	$21\,698 / 15\,993 = 1.35$
Среден брой дни на хранене във водоемите	180 дни/година	Консервативна оценка
Плътност на птици на хектар	243 дни/ha	$180 \times 1.35 = 243$
Очаквана ежедневна консумация	0.30 кг	По данни на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания
Средна цена на вид аквакултура*	4.14 лв./кг.	Справка за средни пазарни цени на едро на видове обект на аквакултурно производство за страната – 01.2017 – 01.2018 г. на САПИ
Годишно потребление на птица	54 кг.	$0.30 \times 180 = 54$ кг. ($54 \times 4.14 = 223.56$ лв.)
Годишно потребление на хектар	72.9 кг.	$0.30 \times 243 = 72.9$ кг. ($72.9 \times 4.14 = 301.8$ лв.)

* Горното изчисление е примерно, като е използвана средната цена на шаран по Справка за средни пазарни цени на едро на видове обект на аквакултурно производство за страната – 01.2017 – 01.2018 г. на САПИ

Изчислението по методиката се прави за всеки отделен вид, който се отглежда в аквакултурната ферма на бенефициента, като се използва средната пазарна цена по данните от САПИ за периода 01.2017 г. – 01.2018 г. или актуален маркетингов доклад от 2018 г. за пазарния потенциал на видовете аквакултури в Р България.

Поради по-голямата гъстота на птиците получената годишна загуба на приходи се завишава с корекционен коефициент, както следва:

- За пълносистемни стопанства със специализирани басейни за рибовъдство и такива отглеждащи риби до 500 гр., корекционният коефициент е 80%, като по-големият процент е определен предвид специфичните условия за отглеждане на рибата и свързаната с това по-голяма загуба на приход от реализирана продукция и направени по-големи производствени разходи;

В примера: $301.8 + 301.8 \times 80\% = 543.24$ лв.

Корекционният коефициент в зависимост от вида на стопанството може да се завиши с още 10%, ако за изхранване на рибата се използва поне 50% специализиран фураж, предвид по-доброто му усвояване и запазване качествата на водата.

$543.24 + 301.8 \times 10\% = 573.42$ лв.

- За стопанства с язовири с друго основно предназначение - напояване, охлаждане и т.н., където се отглежда и риба над 500 гр., корекционният коефициент е 50%, като по-ниският процент е определен предвид по-дълбоките води за отглеждане на рибата и свързаната с това по-малка загуба на приход от реализирана продукция, както и по-малки разходи по производство.

В примера: $301.8 + 301.8 \times 50\% = 452.70$ лв.

Корекционният коефициент в зависимост от вида на стопанството може да се завиши с още 10 %, ако за изхранване на рибата се използва поне 50% специализиран фураж, предвид по-доброто му усвояване и запазване качествата на водата.

$452.70 + 301.8 \times 10\% = 482.88$ лв.

Изчисляването на компенсацията ще бъде на базата на оперативната зона на фермата/ експлоатационната площ на стопанството на бенефициента, както следва:

За шаранови видове:

- за производство над 150 кг/ дка се изплаща 100% от изчислената премия;
- за производство от 120 – 150 кг/ дка се изплаща 80% от изчислената премия;

- за производство от 80-120 кг/ дка се изплаща 60% от изчислената премия;
- за производство до 80 кг/ дка се изплаща 40% от изчислената премия.

Технологията на отглеждане на пъстървови и есетрови видове риби се отличава коренно от тази на шарановите. Първите се отглеждат в малки бетонни басейни при висока надморска височина или в садки. Предвид географското разположение на тези стопанства хищни птици в тези региони почти не се наблюдават. Дори и да има такива, предвид малките производствени площи опазването от птици е много лесно и на практика загубите на площ са много малки.

С оглед гореизложеното, процентът на компенсацията за пъстървови, есетрови и други видове се изчислява след извършване на оценка на загубата на приходи от независим оценител специалист в областта.

Експлоатационната площ на стопанството не трябва да се измерва в период когато водата се изпуска за улов на рибата.

Сумата на максималната годишна безвъзмездна финансова помощ не трябва да надхвърля 15 % от стойността на произведената и продадена риба, както и трябва да се докажат производствените разходи.

Компенсацията се основава на ограниченията и задълженията на бенефициентите съгласно законовата база да прилагат екологосъобразни практики и щетите, причинени от увеличаването на популацията на птиците в аквакултурните стопанства, попадащи в зоните по „Натура 2000“.

В случай че загубите на приходи за конкретно аквакултурно стопанство се различават значително от средните за страната, УО на ПМДР може да възложи на външен независим оценител да извърши детайлна оценка. По този начин производителите на аквакултура ще бъдат мотивирани да не разчитат на компенсации. Щетите от птиците няма да бъдат покрити изцяло, като това ще мотивира производителите да избират инвестиции в устойчивостта на аквакултурните стопанства, включително срещу щети на птици.

Компенсацията се определя предварително в началото на операцията на годишна база за целия период на изпълнение, като сумата на годишната компенсация ще бъде изплащана с едно или до 4 плащания в рамките на годината.

По отношение на срока за прилагане на мярка 2.5 „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“ съгласно чл. 54, параграф 1, буква а) от Регламент № (ЕО) 508/2014 няма ограничение, различно от срока за допустимост на разходите, посочен в чл. 65, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 – а именно 31 декември 2023 г.

Ако дейността бъде отменена или се установи, че бенефициентът не спазва съответните правила и условия, плащането на годишната компенсация ще бъде прекъснато.

В случай на финансова корекция, наложена на бенефициента, годишната компенсация ще бъде преизчислена на базата на пропорционалното време.

В случай, че стойността на ключови елементи от методологията на изчисление се промени значително в течение на времето, УО на ПМДР ще преразгледа изчислението, като по този начин ще се промени и сумата на компенсацията на текущите договори.

Изчисление на годишната загуба на приходи в съответствие с чл. 54, параграф 1, буква в) от Регламент № (ЕО) 508/2014.

Компенсации по мярка 2.5 „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“ в съответствие с чл. 54, параграф 1, буква в) от Регламент № (ЕО) 508/2014 се изплащат и на бенефициенти, чиито аквакултурни ферми са извън определените зони по „Натура 2000“, но се задължават в срок най-малко от 5 години да спазват изисквания за водната околна среда, надхвърлящи обичайното прилагане на правото на Съюза и националното право. Бенефициентите следва да прилагат дейности, включително по опазването и подобряването на околната среда и на биологичното разнообразие и управлението на ландшафта и традиционните характеристики на зоните с аквакултури, включително, там където е приложимо и спазване на изискванията в планове за управление на тези зони.

По мярка 2.5 участието е доброволно, а тези, които се присъединят, трябва да следват редица „зелени“ аквакултурни практики в подкрепа на водната дива природа в продължение на пет години.

След извършени проучвания сред производителите на аквакултура и по данни предоставени от екологични организации е установено, че най-големи щети на фермите за аквакултура нанасят птиците, които обитават тези обекти. Страната ни е част от пътя на птиците „Виа Понтика“, което обуславя техния голям брой в определени периоди на годината и струпването им на територията на водоемите, включително и на местата, на които се отглеждат аквакултури.

По данни, предоставени от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания към Българската академия на науките, най-многобройна е популацията на малкия корморан, достигаща от 7 000 до 13 000 птици, основно в района на Бургаските езера. Дневната консумация е 200 гр. риба на ден. Този вид е застрашен и попада в Червената книга на Република България.

Критично застрашен вид е къдроглавият пеликан. В района на Бургаските езера зимуват средно 753 птици. В периода между 10 август и 30 октомври там са установени среден брой 208 мигриращи птици. Дневната консумация на този вид е 1 123 гр. риба на ден.

Розовият пеликан също защитен вид и е включен в Червената книга на Република България. В района на Бургаските езера зимуват средно 90 птици. В периода между 10 август и 30 октомври там са установени среден брой 21 000 мигриращи птици. Дневната консумация на този вид е 1 200 гр. риба на ден.

Сивата чапла е включена в Червената книга на Република България. Оценките на гнездовата численост варира, като средно се наблюдават 500-700 двойки. Този вид не се храни само с риба, но нанася щети на аквакултурните ферми по местата, които обичайно обитава – Дунавско и Черноморско крайбрежие, Предбалкана и долините на по-големите реки.

Другият вид с популация 7 000 птици на територията на цялата страна е големият корморан. Този вид не попада в Червената книга на Република България. Дневната консумация на този вид е 500 гр. риба на ден.

Предполага се, че в резултат на прилагането на акваекологични мерки ще се увеличи популацията на птици, като това би довело до увеличена консумация на риба от тях.

Пропуснатият доход е изразен като загуба от хищничество. Изчислението на щетите се основава на вредите от посочените по-горе видове. Увреждането от други видове или теоретичната стойност на екосистемните услуги е пренебрегнато. С оглед да се избегне прекалено сложен модел са направени някои опростявания.

Изчисляване на годишната загуба на приходи след определянето на зоните по Натура 2000, съгласно чл. 54, параграф 1, буква в) от Регламент № (ЕО) 508/2014.

Изчисляване на годишната загуба на приходи след определянето на зоните по Натура 2000, съгласно чл. 54, параграф 1, буква в) от Регламент № (ЕО) 508/2014		
Показател	Мерна единица	Начин на изчисление/начин на получаване на информация
Популации на Голям корморан и Малък корморан, Сива чапла, Розов и Къдроглав пеликан в България	21 698 броя	По данни на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания: 7 000 броя - Голям корморан 13 000 броя – Малък корморан 1400 броя - Сива чапла 208 броя - Къдроглав пеликан 90 броя - Розов пеликан
Оперативна зона на рибарници	15 993 ha	Данните са предоставени от ИАРА
Плътност на видовете във водоемите	1.35 птици/ ha	$21\,698 / 15\,993 = 1.35$
Среден брой дни на хранене във водоемите	180 дни/година	Консервативна оценка
Плътност на птици на хектар	243 дни/ ha	$180 \times 1.35 = 243$
Очаквана ежедневна консумация	0.30 кг	По данни на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания
Средна цена на вид аквакултура*	4.14 лв./кг.	Справка за средни пазарни цени на едро на видове обект на аквакултурно производство за страната – 01.2017 – 01.2018 г. на САПИ
Годишно потребление на птица	54 кг.	$0.30 \times 180 = 54$ кг. ($54 \times 4.14 = 223.56$ лв.)
Годишно потребление на хектар	72.9 кг.	$0.30 \times 243 = 72.9$ кг. ($72.9 \times 4.14 = 301.8$ лв.)

* Горното изчисление е примерно, като е използвана средната цена на шаран по Справка за средни пазарни цени на едро на видове обект на аквакултурно производство за страната – 01.2017 – 01.2018 г. на САПИ

Изчислението по методиката се прави за всеки отделен вид, който се отглежда в аквакултурната ферма на бенефициента, като се използва средната пазарна цена по данните от САПИ за периода 01.2017 г. – 01.2018 г. или актуален маркетингов доклад от 2018 г. за пазарния потенциал на видовете аквакултури в Р България.

Годишна загуба на приходи се завишава с корекционен коефициент от 10%, в случай че за изхранване на рибата се използва поне 50% специализиран фураж, предвид по-доброто му усвояване и запазване качествата на водата.

В примера: $301.8 + 301.8 \times 10\% = 331.98$ лв.

Изчисляването на компенсацията ще бъде на базата на оперативната зона на фермата/експлоатационната площ на стопанството на бенефициента, както следва:

За шаранови видове:

- за производство над 150 кг/ дка се изплаща 100% от изчислената премия;
- за производство от 120 – 150 кг/ дка се изплаща 80% от изчислената премия;
- за производство от 80-120 кг/ дка се изплаща 60% от изчислената премия
- за производство до 80 кг/ дка се изплаща 40% от изчислената премия.

Технологията на отглеждане на пъстървови и есетрови видове риби се отличава коренно от тази на шарановите. Първите се отглеждат в малки бетонни басейни при висока надморска височина или в садки. Предвид географското разположение на тези стопанства хищни птици в тези региони почти не се наблюдават. Дори и да има такива, предвид малките производствени площи опазването от птици е много лесно и на практика загубите на площ са много малки.

С оглед гореизложеното, процентът на компенсацията за пъстървови, есетрови и други видове се изчислява след извършване на оценка на загубата на приходи от независим оценител специалист в областта.

Експлоатационната площ на стопанството не трябва да се измерва в период когато водата се изпуска за улов на рибата.

Сумата на максималната годишна безвъзмездна финансова помощ не трябва да надхвърля 10% от стойността на произведената и продадена риба, както и трябва да се докажат производствените разходи.

В случай че загубите на приходи за конкретно аквакултурно стопанство се различават значително от средните за страната, УО на ПМДР може да възложи на външен независим оценител да извърши детайлна оценка. По този начин производителите на аквакултура ще бъдат мотивирани да не разчитат на компенсации. Щетите от птиците няма да бъдат покрити изцяло, като това ще мотивира

производителите да избират инвестиции в устойчивостта на аквакултурните стопанства, включително срещу щети на птици.

Компенсацията се основава на доброволния им ангажимент да прилагат екологосъобразни практики и щетите, причинени от увеличаването на популацията на птиците. Бенефициентите се ангажират с акваекологичните изисквания най-малко за период от 5 години.

Компенсацията се определя предварително в началото на операцията на годишна база за целия период на изпълнение, като сумата на годишната компенсация ще бъде изплащана с едно или до 4 плащания в рамките на годината.

Срокът за прилагане на дейностите не може да надхвърля периода, през който бенефициентите са се ангажирали с акваекологичните изисквания.

В случай, че стойността на ключови елементи от методологията на изчисление се промени значително в течение на времето, УО на ПМДР ще преразгледа изчислението, като по този начин ще се промени и сумата на компенсацията на текущите договори.

Ако дейността бъде отменена или се установи, че бенефициентът не спазва съответните правила и условия, плащането на годишната компенсация ще бъде прекъснато.

В случай на финансова корекция, наложена на бенефициента, годишната компенсация ще бъде преизчислена на базата на пропорционалното време.

За изчисленията по настоящата методология са използвани следните източници на данни и информация:

- *Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания към Българска академия на науките*
- *Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури*
- *Национална асоциация на рибопроизводителите*
- *Асоциация на природозащитните организации, ловно-рибарските дружества и клубовете по спортен риболов*
- *Асоциация на Индустиалния капитал в България*
- *GUIDANCE 2014/5 CALCULATION OF ADDITIONAL COSTS AND INCOME FOREGONE VERSION 3 – 2 March 2015*
- *John Bostock, Brendan McAndrew, Randolph Richards, Kim Jauncey, Trevor Telfer, Kai Lorenzen, David Little, Lindsay Ross, Neil Handisyde, Iain Gatward and Richard Corner. Aquaculture: global status and trends, 2010 Phil. Trans. R. Soc.*
- *Gergő Gyalog, László Váradi and Dénes Gál, 2011. Is intensification viable way for pond culture in Central and Eastern Europe? Agriculture, Aquarium, Conservation & Legislation. International Journal of the Bioflux Society*
- *Зайков, А., Й. Стайков, 2013. Технологии в сладководната аквакултура. Академично издателство Тракийски университет, Стара Загора*
- *Зайков А. 2010. Аквакултура – азбучен справочник. Изд. „Пловдивски университет“*
- *Зайков А. 2006. Аквакултура – принципи и технологии. Изд. „Кабри“*
- *Грозев Гр., Хаджиниколова Л., Бояджиев Ат., Петров П. 1999 Сладководно рибовъдство. Изд. „Деми“*